

BÓNA JULIA:

Kezdet . . .

»Legényköz« a város szélén feküdt. Mocsaras lapály szegélyezte. A vályogból rakott épületek, a házak előtti kertecskék, az utca porában hancúrozó gyereksereg már megérkezésekor falujára emlékeztették Máriát. Férje után jött ő erre a vidékre. A gyerek akkor már megvolt. Szerette nagyon a kicsit, törődött vele, nevelte, még tanulmányairól is megfelekezett mellette.

Fél év után benne volt már egészen az élet prózájában. A házkörül is mindent egyedül végzett. A kertet is gondozta, a virágokat. Nem volt ideje még olvasni sem; de nem zúgolódott. Csak később, amikor Béci már eljátszogatott kis pajtásaival, jutott Máriának újra eszébe a könyv, az elhanyagolt mikroszkóp, a régi tervek. Szeretett volna továbbfejlődni, segíteni férjének, de Véső nem egyezett bele:

— Minek az! Csak elhanyagolnád a házat. Két helyen egyszerre úgysem lehet helyállni.

Multak a hónapok és Mária minden nap szótlanabb lett. Nappal elvégezte ugyan munkáját, de éjjel nem tudott aludni, csak nézett órák hosszát a sötét semmibe; vagy ha férje nem volt otthon, kétségbeesve hánykolódott ágyában. Néha nyugtalanul járt le-föl a szobában. A sok álmatlan éjszaka megviselte. Ég-kék szeme sötétebb lett, fekete hajában fehér hajszálak jelentkeztek. Sokáig nem tudta, mitevő legyen. Aztán egy éjjel, mikor férje ismét úton volt, határozott: titokban az ő műszereim dolgozom. Azt, amit ő. S mi lesz ha észreveszi? Eh! — terelte el gyorsan a gondolatot.

Még akkor éjjel hozzáfogott. Ettől kezdve nap-nap után mind kitartóbban dolgozott. Véső nem is sejtette, mire szánta magát a felesége.

Így mult el egy hosszú esztendő. 1946 június 4-ét írtak, amikor bekövetkezett az, amitől néha félt.

Éjfélre járt az idő. A mikroszkóp fölé hajolt éppen, mikor kopogtak. Összerezcent. Vajjon ki keresi őket ilyen későn? A férje? Nem, ő nem, hiszen úton van.

Újra kopogtak. Óvatosan kinyitotta az ajtót.

Véső szikár alakja úgy hatott a küszöbön, mint a kísértet. Magas, hajlott homloka ráncbafutott, kis egérszeme egészen szűk lett:

— Mit jelent ez? Miért vagy még most is fönt?

Mária csak állt, szótlantul, mint a gyerek, mikor látja, hogy rajtakapták. Aztán mégis nyugalmat erőltetett magára.

— Dolgozom.

Hirtelen elhallgatott. Hogy is mondja? Egyre kereste a megfelelő szavakat.

— Nem akartad együtt, hát egyedül. Ennyi az egész.

Könnyes szeme a padlóra tapadt.

— És... és... — hangja itt nagyon remegett — holnaptól én is ott dolgozom, ahol te. Jó?

Kiegyenesedett. Végre ki merete mondani egyéves gyötrődésében megért elhatározását.

— És ki végez el itthon helyetted? Ki vigyáz a gyerekre?

Mária megtántorodott a sokszor hallott szavaktól.

— Te segítesz majd. A gyerek meg már nem olyan kicsi...

— Elég!

Vésőt elöntötte a düh. Olyant csapott az asztalra, hogy a kisérleti csövek egy része leröpült. Aztán hirtelen felsőajkába harapott. Tütrötetni próbálta magát:

— Én nem segíthetek. Nem is azért nősültem, hogy feleségemnek segítsek — mosolygott gúnyosan — meg nincs is időm. Örülj neki, folytatta arcán elsimuló ráncokkal s kedveskedő, kicsit büszke mosly jelent meg ajkán — hogy megkeresek én annyit, amennyire szükségünk van.

Mária úgy állt ott, mint akit fejbezsaptak. Mély szakadék tátongott előtte.

— Igazán nem tudsz megérteni Feri? Vagy nem is akarsz? Nem tudom elviselni tovább így az életet. Ott akarom kezdeni, ahol egyetemi éveink után abbahagytuk. Veled együtt akarok tervezni és dolgozni. Miért vagy ellene?

A szavak ott röpöködtek sokáig a szorongó csendben. Mária figyelte férje arcát. Az pedig összeszorított ajkakkal, sötétén nézett a sarokba.

A gyerek nyöszörgött valamit álmában. Mária odament hozzá, betakartha s megsimogatta szőszke fürtjeit.

— Milyen nagyon hasonlít az apjára! Csak a szeme, a nagy álmodozó szeme a nagymamáé. Nem, benne már nem vernek gyökeret az előítéletek, nem engedem majd.

Savmarta ujjait belefúrta fia hajfürtjeibe, aztán fölállt.

A férje megállt mögötte.

— Mondd, miért akarsz dolgozni? Minek a nőnek a munka, ha nincs rászorulva? Dolgozzon az, akinek a férje nem keres eleget. Értsd meg: nem szeretem a női munkaerőket.

— Miért nem? — kérdezte Mária keserűen. — Különben is — hangja itt önkénytelenül suttogó lett — mit veszítenél azzal, ha újra egyenrangú társaddá lennék? Ha újra...

Véső fölugrott. Minden tagjában remegett.

— Mária, az istenért, miket beszélsz? Hát nem azok voltunk?

Gyorsan elhallgatott. Nyugtalanul kezdett járkálni le-föl a szobában.

— Nos? — állt meg hirtelen, mintha ezzel akarná megsemmisíteni a hosszantartó csend súlyos vádjait. — Nos?

Nem kapott feleletet.

Mária fáradtan böngészett jegyzetei közt. Véső kis szünet után odaült mellé. Mária újra úgy érezte, mindketten boldogabbak lennének, ha férje törődne vele kicsit, ha közösen terveznének, megbeszelnék a nehézségeket, eredményeket, ha ...

— A csudába is — pattant föl hirtelen Véső. Odament asztalfiókjához és előkotorázta jegyzeteit. — Mutasd csak.

Mária csak ült mozdulatlanul, de a jegyzet kicsúszott ujjai közül.

— Nézd, a szíkes földnél a te eredményéd eltér az enyémtől. Mit gondolsz, melyikünknek van igazza?

Nem a férj beszélt most már belőle, hanem a tudós. Izgatottan tett pár göröngyöt a csőbe. Mária alágyujtotta a forralót. A kékes lángok mohón nyaldosták az üveg falát. Mindketten nagyon figyeltek. A föld lassan nyálkás folyadékká vált. Levették. A hülés elég sokáig tartott, de csak álltak egymás mellett. Mikor a két oldat kezdett elválni egymástól, önkénytelenül előrehajoltak:

— 70% — 84%

Emelkedik-e még? — kérdezte inkább magától, mint Máriától Véső. Ez volt az ő eredménye.

— 86% —

Nézték a számot. Máriáé volna a helyes? Furcsa, nagyon furcsa.

Vonat dübörgött el az ablak alatt. A szoba megtelt nehéz füsttel. Nem mertek egymásra nézni. A kínos csend csak nagysokára engedett föl. Tekintetük egybeforrt. Elmosolyodtak, azzal a meghitt mosollyal, amely egyszer, hét év előtt bujkált ajkukon ...

A felkelő nap első arany sugarai kíváncsian kukkantottak be a nyitott ablakon.

Ruzsicska Pál: Beocsini mészégető